

Saksframlegg

Saknr.: 2020/845

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaknr.
Fylkesrådet	13.02.2020	

Klage - Frogn Kommune - Byggesak - Gbnr 86/90 - Niels
Carlsens gate 16 - Skifte vinduer

Fylkesrådets forslag til vedtak/innstilling

1. Ivaretagelse av bevaringsverdige bygningsdetaljer innenfor vernesonen i Drøbak bør etterstrebes. Når gamle bygningsdeler tas vare på, bidrar dette til å opprettholde bygningens karakter og historie, og kunnskap om eldre materialbruk og byggeteknikk bevares for ettertiden. Gamle og bevaringsverdige vinduer kan lett oppgraderes slik at de kombinerer gode støy- og varmeisolasjonsegenskaper.
2. Fylkesrådet opprettholder klagen på Frogn kommunes vedtak, fremmet 20.12.2019.

16.01.2020

Camilla Sørensen Eidsvold

Fylkesråd for kultur og mangfold

Bakgrunn for saken

Akershus fylkeskommune fremmet den 20.12.2019 en klage på Frogn kommunes vedtak om utskifting av vinduer i Niels Carlsens gate 16. Av hensyn til klagefristen ble klagen fremmet i påvente av politisk behandling, i henhold til Akershus fylkeskommunes delegasjonsreglement. Akershus fylkeskommune frarådet tiltaket i sin uttalelse den 14.6.2019. Søknaden om tiltaket ble avslått i kommunen, men ble påklaget av eier. Kommunens tillatelse til tiltaket ble vedtatt den 11.12.2019, i hovedutvalget for miljø-, plan- og byggesaker.

Fakta

Eiendommen er del av området som omfattes av verneplan Antikvarisk spesialområde Drøbak, vedtatt i 2000. I bestemmelsenes § 1.2.1 heter det blant annet: [...] *Ivaretagelse og event. tilbakeføring av*

elementer og historiske miljø- og bygningsverdier fra 17- og 1800-tallets trehusbebyggelse, skal særlig etterstrebes. [..]

Drøbak er en av de viktigste trehusbyene i Oslofjordområdet og inngår i Riksantikvarens NB!-register. Registeret er en liste over kulturmiljøer i byer og tettsteder i Norge som har nasjonal interesse. Som relevant for saken nevnes Riksantikvarens bystrategi 2017–2020, hvor det blant annet heter: *..I de best bevarte bymiljøene av vesentlig regional og nasjonal verdi, herunder NB!-områdene, er det ønskelig å styrke bevaringen og sikre at verdiene og kvalitetene videreføres ved nye tiltak (...) Verdifulle bygninger med historisk fasade og konstruksjon, og originale elementer som vinduer, dører, gerikter, fasadekledning og taktekkingsmateriale, og bygninger som inngår som viktige elementer i et helhetlig bygnings- og gatemiljø, skal søkes bevart (...).*

Problemstilling og alternative løsninger

Saken gjelder utskifting av i alt 17 av bygningens eksisterende vinduer. Dette begrunnes med at vinduene er enkle, og at det er behov for bedre isolasjon mht. temperatur og støy. De som ønskes skiftet er en blanding av empirevinduer og krysspostvinduer. Empirevinduet var et vanlig vindusformat fra omkring 1800, mens krysspost var vanlig fra midten av 1800-tallet. Vinduene har en betydelig alder og utgjør en vesentlig del av husets historie og fasadeuttrykk.

Gamle bygningsdetaljer som vinduer er kilder til verdifull kunnskap om utførelse og materialbruk. De er gjerne produsert med høyere kvalitet i materialer og utførelse enn i dag, og kan som regel istandsettes og tilpasses moderne krav til lavere eller tilsvarende pris som utskifting. Den høyere kvaliteten gir høyere levetid, noe som også er relevant i et bærekraftperspektiv. Gamle vinduer kan lett oppgraderes slik at de kombinerer gode støy- og varmeisolasjonsegenskaper. Viktige forutsetninger for støyisolasjon er god tetting mellom karm og vegg, og effektive tetningslister mellom rammer og karm. Det kan også monteres nye varevinduer på innsiden av eksisterende vinduer, som vil gi god isolasjon. Fylkeskommunen har i tidligere uttalelse i saken gitt konkrete råd om dette og vist til rådgivende instanser.

Fylkeskommunens kulturminnefaglige vurdering

Niels Carlsens gate 16 er et kulturminne av vesentlig regional og nasjonal interesse, og har svært høy bevaringsverdi. Den eldste delen av bygningen skal være oppført i 1792, som Drøbaks første allmueskole. Bygningen ble gitt som gave til byen av Niels Carlsen, som regnes som Drøbaks grunnlegger. Bygningen ble siden omgjort til apotek fra 1816. I følge SEFRAK-registreringen skal huset ha fått et større tilbygg mot vest i 1917, med glassveranda i to etasjer mot sør. I 1937 skal huset ha blitt tilbygget ytterligere mot vest. I 1987 skal glassverandaen i to etasjer ha blitt revet og erstattet av en etterlikning.

Drøbak er bærer av fortellingen om en sjøfarts- og handelsby som vokste fram i Oslofjorden fra 1600-tallet. Da Drøbak ble tollsted i 1711, vokste stedet seg til en by med offentlige bygninger og institusjoner. I tillegg til den eldre historien finnes også viktige kulturminner fra det 20. århundre, både som bolighus, offentlige bygninger og bebyggelse knyttet til Drøbak som eldre bade- og ferieby. Siden byen har unngått store bybranner og funnet utviklingsarealer utenfor den historiske bykjernen, er det bevart både en betydelig bestand svært verdifulle enkeltbygninger og sammenhengende bygningsmiljøer. Byen har stor bevaringsverdi lokalt for dem som bor på stedet, men også for dem som bor i regionen og i landet for øvrig. Den er godt bevart, og utgjør et av de viktigste større kulturmiljøene i Viken.

Konsekvenser

Tiltaket vil både redusere bevaringsverdien for Niels Carlsens gate 16 og for kulturmiljøet som helhet. Mye av bygningsmiljøet har bevart originale bygningsvolumer, detaljer og stiluttrykk som fremdeles kan oppleves og studeres. Godt bevarte kulturminner er viktige kunnskapsverdier for byens håndverkmiljø, som har mulighet til å opparbeide seg spesialkompetanse på eldre håndverk gjennom å studere historiske originaldetaljer. Dette er bakgrunnen for at Akershus bygningsvernssenter har hatt og har viktige funksjoner lokalisert til Drøbak. Dersom man åpner for utskifting av eldre bygningsdeler der det finnes fullgode muligheter for å oppnå samme effekt ved bevaring, vil byen Drøbak miste noe av det mest bevaringsverdige den har. Bevaringsverdiene vil kunne reduseres litt etter litt, til stedet gradvis blir et annet.

Bevaring må ses i et svært langt perspektiv. Viktige kulturminneverdier er en ikke fornybar ressurs. Bygninger og anlegg innenfor kulturmiljøet i Drøbak har i stor grad historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi som skal søkes bevart. I tillegg til å ha verdi for eieren har kulturminnet også verdi for befolkningen for øvrig, og for fremtidige generasjoners identitet, opplevelse og kunnskap om fortiden. Kulturminnene har også høy verdi for næringslivet i byen, spesielt innen håndverksfag og turisme. Vi vurderer at en utskifting av gamle bevaringsverdige bygningsdetaljer er i strid med intensjonene i gjeldende bevaringsregulering og i strid med Riksantikvarens bystrategi.

Vedtakskompetanse

Fylkeskommunen er delegert ansvar for ivaretagelse av regionale og nasjonale kulturminneinteresser, gjennom *Forskrift om faglig ansvarsfordeling m. v. etter kulturminneloven* (FOR 1979-02-09 med senere endringer). Kommunen er vedtaksmyndighet etter plan- og bygningsloven. Fylket har klage- og innsigelsesrett der kulturminneverdier av regional- eller nasjonal verdi ikke er godt nok ivaretatt

Dersom fylkesrådet opprettholder den administrative klagen, skal klagen først behandles i kommunen, som kan endre eller omgjøre vedtaket. Dersom kommunen ikke imøtekommer klagen, vil saken bli endelig avgjort av Fylkesmannen.

Dersom fylkesrådet ikke fremmer innsigelse, oversendes saken til Riksantikvaren for selvstendig vurdering. Dette følger av samarbeidsplikten i § 3 i *Forskrift om faglig ansvarsfordeling m. v. etter kulturminneloven* (FOR 1979-02-09 med senere endringer), der det står følgende: *I saker som fylkeskommunen eller Sametinget behandler som rette myndighet etter denne forskrift skal Riksantikvaren ha underretning dersom disse fatter vedtak i strid med de faglige tilrådninger i saken og vedtaket innebærer at nasjonale verdier berøres.*